

NR 33

Sniglar och snäckor

Sniglar och snäckor är bland de vanligaste skadedjuret i våra trädgårdar. De kan göra mycket stor skada på småplantor, köksväxter och bär om de får härja fritt. Men är man ute i tid finns det metoder att hålla antalet på en nivå som är hanterlig. Sniglar och snäckor är också nyttiga djur som har sina uppgifter att fylla i trädgården, även om det kan vara svårt att inse när man finner dem i salladen på middagsbordet.

Sniglar och snäckor är polyfaga, vilket innebär att de äter ett stort antal växtslag, från frö och växande plantor till halvförmultnade växtrester. De "raspar" i sig födan med sin vassa tunga så att det uppstår hål på friska blad. Ibland lämnas ett tunt lager celler kvar, s k fönsternag. På potatis och bönor bildas urgröpta fördjupningar. Snigeln avslöjar sig på de silverglänsande slemspår och svarta ekskrementklumpar den lämnar efter sig.

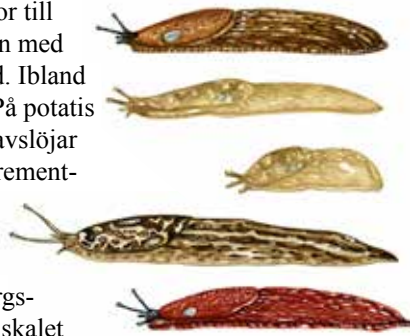
Olika arter

Snäckor har ett spiralvridet skal på ryggen. Vinbergssnäckan är den största arten i Sverige. Det gråvita skalet kan bli 35-40 mm brett och 30 mm högt. Betydligt vanligare är den lilla trädgårdssnäckan vars skal blir 20 mm brett och 16-17 mm högt. Bland sniglarna är åkersnigeln vanligast och den som totalt sett gör störst skada i trädgårdarna. Den är ljus grå till gulgrå i färgen och blir sällan längre än 4-5 cm lång, oftast betydligt mindre. Pantersnigeln är en närbesläktad men inte lika vanlig art som är tydligt gråspräcklig och betydligt större än åkersnigeln. Spanska skogssnigeln, alias "mördarsnigeln", som troligtvis fördes in till Sverige med växtmaterial någon gång på 70-talet, är lokalt den allvarligaste skadegöraren bland sniglarna, se **Lätt om odling nr 43 "Spanska skogssnigeln"**.

Genomsin glupskhet och höga förökningshastighet kan den ställa till förödande skador om den får härja fritt. Än så länge är den inte allmänt spridd men är ett stort problem på de platser där den har etablerat sig. Dess färg kan variera alltifrån gulorange till nästan svart vilket gör den svårbestämd i jämförelse med de rödbruna och svarta skogssniglarna. Dessa äter normalt inte trädgårdsväxter och bör därför lämnas ifred. En snigel i dessa färgskiftningar som uppträder i mängder kan dock misstänkas vara den spanska skogssnigeln.

Blötdjur beroende av fukt

Sniglar och snäckor hör till gruppen blötdjur och som namnet anger är de helt beroende av fuktig miljö. Från huden utsöndras slem som skyddar djuren från uttorkning och som dessutom är nödvändigt för att djuren ska kunna förflytta sig. Snäckor kryper in i skalet för att skydda sig mot uttorkande vindar och solstrålar. Torkkänsligheten gör att de mest är aktiva vid mulet, regnigt väder och när det

Från ovan: spansk skogssnigel, åkersnigel, pantersnigel, röd skogssnigel.

Till höger: vinbergssnäckan.

är mörkt. De gömmer sig i jorden, under blad eller liknande när det blir för varmt och torrt. Fuktiga mullhaltiga lerjordar med ganska grov struktur är gynnsamt men de föredrar lite finare struktur för äggläggning. Torra sandjordar eller täta lerjordar gör det svårare för dem att gömma och föröka sig.

Effektivt förökningsstrategi

Alla individer är både hanar och honor s k hermafroditer, vilket innebär att alla kan lägga ägg. Detta medför att antalet sniglar under gynnsamma förhållanden kan öka väldigt fort. Självbefruktning är dock ovanligt. De parar sig oftast med en annan snigel och det räcker med en gång för att de ska lägga flera hundra ägg var.

Sniglar är kända för att vara långsamma och de rör sig bara inom ett litet område. Finns det många sniglar i en trädgård så beror det på att förhållandena är gynnsamma för förökning och tillväxt och inte på att de har vandrat in från andra områden. Nya snigelarter i trädgården har oftast kommit dit med plantor eller jord.

Nyttiga djur

Sniglar och snäckor har en viktig roll i naturen. De bidrar till nedbrytningen av växtrester som sedan kan omvandlas till mull med hjälp av svampar och bakterier. Exkrementerna innehåller växnäring och slemmet som de lämnar efter sig gynnar jordens struktur så att den blir grynig och lucker för växtrötterna.

Komposthögar är ofta rena paradiset för sniglar. Miljön är varm och fuktig och det finns mat i mängder. I komposten gör de också nytta men tyvärr stannar de inte där utan beger sig ut för att kalasa på växterna i trädgården.

Gynna naturliga fiender

I naturen är det så vist ordnat att alla har sina naturliga fiender. I ett orört ekologiskt system uppnås en balans mellan olika arter där alla har sin nisch. Det finns en hel del djur som har sniglar på sin meny. Gynnar man de djuren och skapar miljöer där de trivs får man hjälp med att hålla antalet sniglar på rimlig nivå. Vissa fåglar äter sniglar. Sätt därför upp fågelholkar i träden. Igelkottar, snokar och kopparödlor tycker också om sniglar och snäckor. Spar lövhögar och ett hörn med högt gräs som de kan övervintra och gömma sig i.

I det långa gräset trivs också jordlöpare och kortvingar som äter småsniglar och snigelägg. Om man har eller planerar att anlägga en damm i trädgården kan man plantera in grodor och paddor i den. De tycker att sniglar är en läckerhet. Ankor, gäss och höns är också snigelbekämpare.

Bekämpningsmetoder

Trots alla snigelätande vänner i naturen kan det behövas mänskliga insatser för att minska antalet sniglar. Om de inte är alltför många är det bara att plocka dem från växterna på kvällen eller tidigt på morgonen.

En metod är att skära eller klippa av huvudet direkt på plats. Man kan även sätta ut fällor som sniglarna fångas i. Sniglarna gömmer sig nämligen gärna under stora blad, t ex rabarber eller under plankor, papp och liknande under dagen. Vittja fällorna varje dag.

Väl beprövat är också att sätta ut skålar med öl i marknivå som sniglarna kryper ner i och drunknar. Gräv ner skålen i marken, men låt ovankanten sticka upp ett par cm så att inte jordlöpare och andra nyttodjur trillar i.

Av gamla sirapsflaskor kan man göra en enkel fälla. Skär av flaskan en bit nedanför mynningen, stick öppningen inåt i flaskan och tejpa fast. Häll i lite öl och placera flaskan bland växterna, lite snett nedgrävd i jorden. Vittja flaskan genom att lossa lätt på tejp.

Snigel- och snäckfällor, gillra med öl eller förmultnande växtdelar.

I handeln finns en speciell snigelfälla med lockbete som dessutom ska fyllas med öl. Man kan också pröva att strö tjocka strängar av släckt kalk ($\text{Ca}(\text{OH})_2$), aska, granbarr eller sågspån runt trädgårdslandet som sniglarna måste krypa igenom. Nackdelen är att dessa barriärer måste förnyas efter regn. Dyrbara och ömtåliga växter vill man skydda lite extra. Runt dessa kan man sätta upp ett "snigelstaket" av böjd zink- eller kopparplåt som djuren inte kan krypa över. Plåten ska vara 0,8 mm tjock och 40 cm hög samt vara nedgrävd till hälften och överkanten ska vara dubbelt böjd.

Dubbla eltrådar med svagström fastsatta på en träram eller liknande kan också stoppa sniglarnas framfart. Järnfosfat är ett förhållandevis miljövänligt ämne som nu finns som snigelbekämpning. Sniglarna äter detta och tappar aptiten. Det ska inte skada andra organismer i jorden.